

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Cdo/4/2023
Identifikačné číslo spisu: 3718201169
Dátum vydania rozhodnutia: 30.10.2023
Meno a priezvisko: JUDr. Igor Belko
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2023:3718201169.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ D. E., nar. XX. F. XXXX, H. T., J. XX/XX, 2/ L. P., nar. XX. D. XXXX, H. T., S. XXXX/XXX, a 3/ E. Š., nar. XX. D. XXXX, H. T., S. XXXX/XX, všetci žalobcovia právne zastúpení Advokátskou kanceláriou JUDr. Ondrej Polák, s.r.o., Považská Bystrica, Železničná 90/12, IČO: 47 248 432, proti žalovanému Ľ. E., nar. XX. E.B.I. XXXX, H. č. XX, právne zastúpenému advokátkou JUDr. Gabrielou Holmovou Divkovou, MBA, Považská Bystrica, Šoltésovej 346/1, o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiťovi, vedenom na Okresnom súde Považská Bystrica pod sp. zn. 3C/23/2018, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne zo 16. júna 2022 č.k. 17Co/112/2020-292, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobcovia 1/, 2/, 3/ majú nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Žalobou podanou na Okresný súd Považská Bystrica (ďalej aj „súd prvej inštancie“) dňa 19. apríla 2018 sa pôvodný žalobca D. E., narodený dňa XX. I. XXXX (ktorý bol otcom žalovaného i súčasných žalobcov) domáhal určenia, že je výlučným vlastníkom rodinného domu a pozemku zapísaných na LV č. XXX, v k. ú. H. („rodinný dom“, „parcely“ alebo „nehnuteľnosti“). Tvrdil, že darovacou zmluvou zo dňa 08. decembra 1999 previedol na žalovaného rodinný dom a pozemky, pričom zároveň bolo zriadené vecné bremeno spočívajúce v jeho práve doživotného bývania a užívania polovice rodinného domu - jeho prízemnú časť a pozemku. So žalovaným dohodol záväzok spočívajúci v povinnosti žalovaného doopatrovať ho a v čase nemoci a odkázanosti mu poskytnúť bezplatnú účinnú pomoc. Do roku 2015 býval v rodinnom dome sám a od konca augusta roku 2016 žalovaný začal nehnuteľnosti užívať so svojou rodinou. Spolunažívanie so žalovaným a jeho rodinou nebolo od počiatku dobré, vznikali nezhody majúce pôvod v správaní žalovaného. Listom zo dňa 15. mraca 2018 preto vyzval žalovaného na vrátenie daru, čo žalovaný neakceptoval. Za hrubé porušenie dobrých mravov považoval, že žalovaný:

- zásadným spôsobom ho obmedzil v užívaní nehnuteľností,
- spôsobil svojím protiprávnym konaním to, že jeho byt v rodinnom dome bol nespôsobilý na bývanie,

- sa správal k nemu ako darcovi nemorálne, v rozpore so zásadami dobrých rodinných a občianskych vzťahov, nerešpektoval ho ako otca a darcu, neprejavoval voči nemu potrebný rešpekt, slušnosť a vďaku, nerešpektoval jeho vysoký vek a zlý zdravotný stav,
- odmietol mu opateru a pomoc v čase choroby a odkázanosti, ku ktorej sa zaviazal osobným, písomným zmluvným záväzkom,
- zavinil stav spočívajúci v tom, že musel opustiť byt v nehnuteľnosti, ktorú celý život užíval, bol odkázaný na cudziu starostlivosť a opateru, na ktorú musel minúť celý svoj príjem, ako i to, že
- bol v dôsledku protiprávneho správania žalovaného nútený z rodinného domu odísť do ústavu sociálnej starostlivosti.

1.1. Potom čo v priebehu konania pôvodný žalobca zomrel (1. marca 2019), súd prvej inštancie uznesením č.k. 3C/23/2018-136 z 13. septembra 2019 rozhodol, že v konaní pokračuje na strane žalobcu s dedičmi pôvodného žalobcu - žalobcami 1/, 2/ a 3/ a na ich návrh ako právnych nástupcov pôvodného žalobcu majú za preukázaný ich naliehavý právny záujem, uznesením na pojednávaní dňa 19. novembra 2019 rozhodol o pripustení zmeny žaloby na určenie, že nehnuteľnosti zapísané na LV č. XXX, k. ú. H. patria do dedičstva po pôvodnom žalobcovi.

1.2. Súd prvej inštancie po dokazovaní zameranom na preukázanie skutkových okolností vymedzených pôvodným žalobcom v jednostrannom právnom úkone, ktorý adresoval žalovanému, v rámci ktorého žiadal o vrátenie daru, skonštatoval, že v konaní nevyšlo najavo nič, čo by sa dalo subsumovať pod tieto dôvody definované pôvodným žalobcom vo výzve na vrátenie daru. Žalovaný popieral akékoľvek konanie, resp. opomenutie konania, ktoré mu pôvodný žalobca vytkol a súd prvej inštancie zdôraznil, že žalobcovia ako právni nástupcovia pôvodného žalobcu opak nepreukázali. Vzhľadom na to, že žalobcovia 1/ až 3/ v konaní nepreukázali, že žalovaný sa voči pôvodnému žalobcovi správal tak, že tým hrubo porušil dobré mravy, súd prvej inštancie žalobu zamietol.

1.3. V odvolaní proti tomuto rozsudku žalobcovia 1/ až 3/ namietali, že súd prvej inštancie chybné vyhodnotil vykonané dôkazy, skutkové zistenia nepovažovali za súladné s vykonaným dokazovaním a žalobu preto podľa žalobcov súd prvej inštancie nesprávne právne posúdil.

2. Krajský súd v Trenčíne (ďalej aj „odvolací súd“) po zopakovaní dokazovania podľa § 385 ods. 1 v spojení s § 384 ods. 1 CSP na nariadených pojednávaniach výsluchom žalobcov, žalovaných a svedkov dospel k záveru, že rozsudok súdu prvej inštancie je potrebné podľa § 388 ods. 1 CSP zmeniť a žalobe vyhovieť.

2.1. Podľa názoru odvolacieho súdu súd prvej inštancie na podklade vykonaných dôkazov dospel k nesprávnym skutkovým záverom. Na rozdiel od súdu prvej inštancie bol odvolací súd toho právneho názoru, že pokiaľ bolo v konaní preukázané, že žalovaný spolu s členmi jeho rodiny skutočne v neprítomnosti pôvodného žalobcu (v čase jeho dočasného pobytu v zariadení sociálnych služieb) vypratali byt, ktorý pôvodný žalobca v dome obýval, spálili jeho nábytok a osobné veci, čím a stal byt neobývateľným, takéto konanie žalovaného napĺňalo znaky hrubého porušenia dobrých mravov ako predpoklad vrátenia daru podľa § 630 Občianskeho zákonníka. Táto opísaná situácia podľa odvolacieho súdu bola preukázaná a potvrdená zopakovaným dokazovaním. Rozpory, ktoré súd prvej inštancie vzhľadom na výpovediach pôvodného žalobcu (darca), a ktoré nemali tvoriť základ pre preukázanie vypratania nábytku a všetkých vecí z jeho bytu žalovaným, podľa odvolacieho súdu neboli súdom prvej inštancie správne interpretované. Preto odvolací súd považoval za preukázané, že počas neprítomnosti pôvodného žalobcu mu žalovaný vypratol nábytok a ostatné vybavenie bytu. Spravil tak navyše za situácie, keď mal osobný záväzok doopatrovať otca a poskytnúť mu pomoc titulom vecného bremena. Týmto správaním spôsobil pôvodnému žalobcovi citovú ujmu a zabránil v návrate do svojho bytu, nakoľko už neposkytoval dôstojné miesto pre život. Takéto konanie nemožno hodnotiť inak, ako hrubo porušujúce dobré mravy v zmysle § 630 Občianskeho zákonníka. Preto nárok žalobcov je dôvodný. Odvolací súd tiež konštatoval, že vzhľadom na vyššie preukázané hrubé porušenie dobrých mravov zo strany žalovaného bolo nadbytočné sa ostatnými pôvodným žalobcom tvrdenými dôvodmi na vrátenie daru v odvolacom konaní jednotlivo zaoberať, tieto zostali v konaní nepreukázané a v podrobnostiach odvolací súd odkázal na ich vecne správne posúdenie súdom prvej inštancie.

3. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podal žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie (dodatočne

opravené správnym označením napadnutého rozhodnutia), prípustnosť ktorého vyvodzoval z ust. § 420 písm. f) CSP, § 420 písm. b) CSP a § 421 ods. 1 písm. a), b) a c) CSP navrhujúc rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie a priznať mu náhradu trov odvolacieho (zrejme mal na mysli dovolacieho konania).

3.1. Citujúc časti odôvodnenia rozsudkov najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/191/1996, 3Cdo/130/1994 a 2Cdo/5/1997 namietal, že „odvolací súd po vykonanom dokazovaní nesprávne a v rozpore s ustálenou judikatúrou NS SR nesprávne si vysvetlil pojem „hrubé porušenie dobrých mravov“, tento nesprávne aplikoval na prejednávany prípad a dospel k nesprávnemu záveru, že v danej veci bolo preukázané naplnenie základnej zákonnej podmienky umožňujúcej darcovi domáhať sa vrátenia daru od obdarovaného podľa hypotézy § 630 Občianskeho zákonníka, a to také správanie sa obdarovaného - žalovaného voči žalobcovi -darcovi, ktorým by došlo k hrubému porušeniu dobrých mravov. V tomto smere zaťažovalo žalobcov bremeno tvrdenia a dôkazné bremeno na preukázanie takých rozhodujúcich skutočností, ktoré by umožňovali prijať záver o správaní sa obdarovaného v hrubom rozpore s dobrými mravmi“. S poukazom na iné rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/13/2009 zaoberajúce sa otázkou tzv. negatívnej dôkaznej teórie konštatoval, že „od žalovaného nemožno požadovať, aby preukazoval, niečo neurobil, i napriek tomu, že neexistuje jeden jediný dôkaz, ktorý by preukazoval, že niečo vykonal. Ja som počas celého konania tvrdil, že som predmetný byt pôvodného žalobcu nevypratá a nezničil mu nábytok. Nebol nijako preukázaný opak. Preto ma nemožno zaťažiť preukazovaním niečoho, čo sa nestalo resp. neexistuje.... Ak by dovolací súd nevzhladol dôvod dovolania podľa § 421 ods. 1) písm. a) CSP mám zato, že v otázke posúdenia hrubého porušenia dobrých mravov v danom prípade je tu dôvod podľa § 421 ods. 1) písm. b), c) CSP. a teda treba na vec nazerať ako na vec, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.“

3.2. Namietal tiež, že krajský súd pri zmene rozsudku a de facto zmene povahy žaloby na určovaciu neskúmal elementárnu požiadavku na podanie určovacej žaloby a to naliehavý právny záujem, s tým, že bez ďalšieho mal za to, že žalobcovia majú naliehavý právny záujem na danom určení, pričom tento právny záver ani neodôvodnil. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. b) CSP. namietal, že „osoby (s ktorými súd prvej inštancie v konaní pokračoval namiesto zomrelého pôvodného žalobcu Juraja Maka) nemali procesnú subjektivitu, i keď súd vydal uznesenie, ktorým rozhodol, že s nimi pokračuje v konaní a to najmä k mojej osobe, nakoľko sa ma smrť pôvodného žalobcu vo vzťahu ku mne nijako procesné nedotýkala, však súd rozhodol, že pokračuje v konaní aj so mnou.“

4. Žalobcovia v reakcii na podané dovolanie pôvodne namietali nesprávne označenie napadnutého rozhodnutia a po odstránení tohto pochybenia (správnym označením napadnutého rozhodnutia zo strany odvolateľa) trvali na tom, že takéto pochybenie dovolateľa zastúpeného advokátom je neospravedliteľné a nenapraviteľné a preto má byť dovolanie zo dňa 19. júla 2022 podľa § 447 písm. d) CSP odmietnuté. K obsahu a dôvodom dovolania sa podrobnejšie nevyjadřili.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), pričom dospel k záveru, že dovolanie žalovaného je potrebné ako neprípustné odmietnuť.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (rozhodnutia najvyššieho súdu, sp. zn. 2Cdo/165/2017, 3Cdo/14/2017, 4 Cdo/157/2017, 5Cdo/155/2016, 8Cdo/67/2017, 9Cdo/72/2020).

7. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka

posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (3Cdo/42/2017, 4Cdo/95/2017, 5Cdo/87/2017, 8Cdo/99/2017, 9Cdo/72/2020).

8. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprisnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je skôr reštriktívny výklad (1Cdo/26/2017, 2Cdo/154/2017, 3Cdo/42/2017, 5Cdo/12/2017, 7Cdo/163/2017, 8Cdo/73/2017, 9Cdo/72/2020).

9. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania (I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t. j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné.

10. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania treba dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú opodstatnenosť dovolania.

11. V zmysle § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

12. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

13. V danom prípade zo značne chaotickej a zmätočnej formulácie dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP, ktorý bezprostredne následne odkazuje na citáciu ust. § 421 ods. 1 písm. a), b) a c) CSP (bod 4./ a nasledujúce druhej strany dovolania, ktorého obsah sa pravdepodobne viaže k podaniu v inej /zrejme omylom dovolateľom pôvodne označenej a len púhym dodatočným preznačovaním na správny údaj dovolaním napadnutej/ veci) nie je zrejme v čom takýto dôvod vidí a v čom spočíva prípadná vada.

14. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

15. V prvom rade treba uviesť, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto skúmal opodstatnenosť argumentácie dovolateľky, že v konaní došlo k ňou tvrdenej vade zmätočnosti, pričom takúto vadu v procesnom postupe odvolacieho súdu nezistil.

16. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

17. Za znemožnenie strane uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že dochádza k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP, treba považovať aj taký postup súdu, ktorým sa strane odmieta možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a neutrannom súde a ktorým dochádza k odmietnutiu spravodlivosti, keď súdom prijaté závery nemajú svoj racionálny základ v interpretácii príslušných ustanovení právnych predpisov, a teda sú svojvoľné a neudržateľné a keď rozhodnutie súdu neobsahuje žiadne dôvody alebo ak v ňom absentuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie vo veci, prípadne ak argumentácia obsiahnutá v odôvodnení rozhodnutia je natoľko vnútorne rozporná, že rozhodnutie ako celok je nepresvedčivé.

18. K tomuto dôvodu prípustnosti dovolania treba uviesť, že ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že sudy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, že sudy sa musia zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. Garcia Ruiz v. Španielsko, Vetrenko v. Moldavsko, Kraska v. Švajčiarsko).

18.1. Rovnako, podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“), riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplyvajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

19. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jeho práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá so všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj so špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným

spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo, aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

20. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil, prípadne nepodriadil zistený skutkový stav.

21. Vo vzťahu k (v texte dovolania na str. 4 naznačenej) námietke nedostatku odôvodnenia napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu v otázke existencie naliehavého právneho záujmu žalobcov na danom určení, dovolací súd uvádza, že v posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu nepreskúmateľnosti rozhodnutia v zmysle § 420 písm. f) CSP.

22. Konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca späťnosť rozsudku odvolacieho súdu s preskúmaným rozsudkom vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Odôvodnenie rozhodnutia súdu prvej inštancie (aj o tejto otázke v bode 73. odôvodnenia) v spojení s odôvodnením dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu (ktorý sa k tejto otázke osobitne nevyjadroval, keďže táto v konaní nebola spochybňovaná) má podľa názoru dovolacieho súdu všetky zákonom vyžadované náležitosti v zmysle ustanovenia § 393 CSP. Dovolací súd nezistil, že by v danej veci išlo o taký prípad vybočenia z medzí ustanovenia § 393 ods. 2 CSP, ktorým by došlo k porušeniu práva žalovaného na spravodlivý proces. Odvolací súd odôvodnil zmeňujúci výrok svojho rozhodnutia spôsobom zodpovedajúcim zákonu. V dôvodoch svojho rozhodnutia uviedol, ako vo veci rozhodol súd prvej inštancie, obsah odvolania žalobcov, zhrnutie podstatných skutkových tvrdení a právnych argumentov strán sporu, jasne a zrozumiteľne vysvetľuje, prečo rozhodnutie súdu prvej inštancie nepovažuje za vecne správne a čo ho viedlo k potrebe zopakovať dokazovanie v zmysle § 385 ods. 1 v spojení s § 384 ods. 1 CSP. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu (najmä body 52. až 80.) nevyplýva rozpornosť, nepresvedčivosť, ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Odvolací súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia vypořiadal so všetkými podstatnými rozhodujúcimi skutočnosťami a myšlienkový postup odvolacieho súdu je v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky rozhodujúce skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal (§ 220 ods. 2 CSP).

23. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom, čo nie je daný prípad. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, IV. ÚS 324/2011) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania (strán sporu) vrátane ich dôvodov a námietok.

24. Treba zdôrazniť, že pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne odôvodnenie rozhodnutia, správnosť právnych záverov, ku ktorým súdy dospeli, nie je právne relevantná, lebo prípadné nesprávne právne posúdenie veci prípustnosť dovolania v zmysle § 420 CSP nezakladá. Najvyšší súd už dávnejšie dospel k záveru, podľa ktorého realizácia procesných oprávnení sa strane sporu neznemožňuje právnym posúdením (R 54/2012). Na tom zotráva aj súčasná rozhodovacia prax dovolacieho súdu (R 24/2017 a 1Cdo/202/2017, 2Cdo/101/2017, 3Cdo/94/2017, 4Cdo/47/2017, 5Cdo/145/2016, 7Cdo/113/2017,

8Cdo/76/2018). Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (napr. I. ÚS 188/06).

25. Dovolací súd ďalej poukazuje na to, že hodnotenie skutkových okolností, na ktoré odvolací súd pri svojich úvahách vzal zreteľ (najmä body 54. až 57. odôvodnenia jeho rozhodnutia), dovolaciemu prieskumu nepodlieha. Pokiaľ dovolateľ, vyvodzujúc prípustnosť dovolania z ust. § 420 písm. f) CSP všeobecným spochybnením správnosti vyhodnotenia vykonaných dôkazov, najvyšší súd uvádza, že nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nie je v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu považované za vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP (v tomto smere najvyšší súd poukazuje na naďalej opodstatnené závery vyjadrené v judikátoch R 37/1993 a R 125/1999, R 42/1993, R 6/2000, ako aj na rozhodnutia 1Cdo/41/2017, 2Cdo/232/2017, 3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 7Cdo/11/2017, 8Cdo/187/2017, 9Cdo/159/2022). Súlad tohto právneho názoru s Ústavou Slovenskej republiky posudzoval už ústavný súd, nedospel však k záveru o jeho ústavnej neutržateľnosti (II. ÚS 465/2017, II. ÚS 404/2023). Výnimkou sú iba rôzne závažné deficity v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.), prípadne konajúcimi súdmi svojvoľné, neutržateľné alebo v zrejmom omyle prijaté skutkové závery, ktoré by popreli zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces, čo však v preskúvanom spore nenastalo. Rovnako nemožno konštatovať zo strany súdov nižších inštancií akúkoľvek logickú, funkčnú či teleologickú nekonzistentnosť v procese hodnotenia dôkazov.

26. Dovolací súd považuje za prospešné opakovane pripomínať, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie, je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP). Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi nižšej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Inými slovami, na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorého prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porovnaj I. ÚS 6/2018).

27. Na základe uvedeného dovolací súd uzatvára, že postupom odvolacieho súdu, ktorý sa nepriečil zákonu, nemohlo dôjsť k porušeniu práva dovolateľa na spravodlivý súdny proces. Vzhľadom na uvedené dovolací súd vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP nezistil, preto je dovolanie v tejto časti procesne neprípustné, čo je dôvod na jeho odmietnutie podľa § 447 písm. c) CSP.

28. Dovolací dôvod podľa § 420 ods. b) CSP odvolateľ odôvodnil len vyjadrením svojej pochybnosti o procesnej subjektivite osôb príbratých do konania po smrti pôvodného žalobcu, ktorú však nijako nekonkretizoval a nezdôvodnil. Je potrebné pripomenúť, že v zmysle ust. § 61 CSP procesnú subjektivitu má ten, kto má spôsobilosť na práva a povinnosti; inak len ten komu ju zákon priznáva a v tejto súvislosti dovolací súd opäť poukazuje na zistenie zákonného dôvodu pre takýto postup uvedený v rozhodnutí (uznesení č.k. 3C/23/2018-136 z 13. septembra 2019) súdu prvej inštancie vyplývajúci z ust. § 63 ods. 1, 2 CSP, s tým, že formulačná nedôslednosť tohto rozhodnutia dostatočne nezohľadňujúca skutočnosť, že žalovaný, ktorý síce tiež patrí do okruhu dedičov po zomrelom otcovi - poručníkovi, ale už je žalovanou stranou pokračujúceho sporu, nepredstavuje vadu spôsobujúcu jeho nepreskúmateľnosť resp. zmätočnosť postupu súdu, čo napokon v konaní ani nebolo namietané. Pre doplnenie dovolací súd uvádza, že právna teória ani justičná prax nespochybňuje, že uplatnenie práva na vrátenie daru (vydanie vecí, vypratanie nehnuteľnosti) je majetkovým právom, prechádzajúcim na dedičov darcu (o.i. rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 9 Cdo/36/2021, podľa ktorého „V zmysle § 630 OZ treba totiž rozlišovať prejav vôle, ktorým darca dar odvoláva a k tomu je oprávnený len darca, a prejav vôle, kedy sa darca

domáha vydania daru, ktorý môže uskutočniť len darca - vlastník a po jeho smrti aj jeho dedič (k tomu porovnaj napr. Grobelný, P.: K problematice vrátení daru, Socialistická zákonnost, 1985, roč. XXXIII., str. 470). Uplatnenie práva na vrátenie daru (vydanie vecí, vypratanie nehnuteľnosti) je majetkovým právom, prechádzajúcim na dedičov darcu...“).

29. Pokiaľ dovolateľ prípustnosť podaného dovolania odvodzoval aj ust. § 421 ods. 1 písm. a), b) a c) CSP, obmedzil sa na citovanie textu príslušných zákonných ustanovení CSP a citácie výňatkov z označených rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/191/1996, 3Cdo/130/1994 a 2Cdo/5/1997 (obsahujúcich všeobecne teoretické východiská problematiky vrátenia daru najmä vzťahujúce sa k špecifickému skutkovému stavu toho ktorého rozhodnutia) uzatvárajúc strohým konštatovaním, že odvolací súd si nesprávne vysvetlil pojem „hrubé porušenie dobrých mravov“, tento nesprávne aplikoval na prejednávaný prípad a dospel k nesprávnemu záveru, inak z obsahu jeho dovolania nebolo možné vyvodiť žiadnu konkrétnu argumentáciu k jednotlivým dovolacím dôvodom.

30. Dovolací súd zdôrazňuje, že dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Len konkrétne označenie právnej otázky jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom, ktorú podľa dovolateľa riešil odvolací súd nesprávne, umožňuje dovolaciemu súdu posúdiť, či ide skutočne o otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a či sa pri jej riešení odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP), či ide o otázku, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP) alebo či ide o otázku, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 písm. c) CSP).

31. Právnym posúdením veci je činnosť súdu spočívajúca v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej normy, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Súd pri tejto činnosti rieši právne otázky (questio iuris). Ich riešeniu predchádza riešenie skutkových otázok (questio facti), teda zistenie skutkového stavu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval. Nesprávne právne posúdenie veci nemožno preto vymedziť nesprávnym či nedostatočným zistením skutkového stavu a v tejto súvislosti preto zmätočne pôsobí aj odkaz dovolateľa na iné rozhodnutie najvyššieho súdu (v ktorom sa mal súd zaoberať otázkou tzv. negatívnej dôkaznej teórie), majúce podporiť jeho tvrdenie, že ho nemožno zaťažiť preukazovaním niečoho čo sa nestalo (že byt pôvodného žalobcu nevypratali a nezničili mu nábytok), keď z rozhodnutí konajúcich súdov je zrejmé, že na aplikácii zmienenej dôkaznej teórie záver odvolacieho súdu založený nebol, ale k ustáleniu skutkového stavu a tomu zodpovedajúcemu právnenému záveru odvolacieho súdu došlo na základe obsiahleho dokazovania vykonaného súdmi oboch inštancií. Ani sama polemika s rozhodnutím odvolacieho súdu alebo jednoduché spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, či kritika jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní veci (púhym odkazom na iné rozhodnutia odvolacieho súdu bez primerane naznačenej právnej a skutkovej súvislosti s prejednávanou vecou), významovo nezodpovedajú kritériám uvedeným v § 432 ods. 2 CSP.

32. Dovolateľ prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a), b), c) CSP ničím konkrétnym neodôvodnil, neformuloval žiadnu právnu otázku, vyjadril len všeobecný nesúhlas s rozhodnutím odvolacieho súdu.

33. V zmysle naznačených úvah a napokon i protirečivo a zmätočne znejúcej požiadavky v zmysle, že ...ak by dovolací súd nevzhladol dôvod dovolania podľa § 421 ods. 1) písm. a) CSP ...v otázke posúdenia hrubého porušenia dobrých mravov je dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b), c) CSP a teda treba na vec nazerať ako na vec, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená“ je zrejmé, že nebolo možné uskutočniť meritórny dovolací prieskum, nakoľko obsah dovolania a vymedzenie prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a), b) a c) CSP nemalo zákonom

vyžadované náležitosti. Pokiaľ by dovolací súd za tohto stavu nebral do úvahy absenciu náležitostí prípustnosti dovolania a napriek tomu by pristúpil aj k posúdeniu dôvodnosti dovolania, uskutočnil by procesne neprípustný dovolací prieskum, priečiaci sa nielen všeobecne koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v CSP, ale aj konkrétnemu cieľu sledovanému ustanovením § 421 ods. 1 CSP. Postup dovolacieho súdu by v takom prípade dokonca porušil základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (II. ÚS 172/03).

34. So zreteľom na vyššie uvedené dovolací súd dovolanie žalovaného odmietol z časti podľa § 447 písm. c) CSP z dôvodu ich neprípustnosti a z časti podľa § 447 písm. f) CSP ako dovolanie, v ktorom dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP.

35. Dovolací súd rozhodnutie o trovách dovolacieho konania neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

36. Toto uznesenie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.